

SOVUT: AMIR TEMUR DAVRINING HIMOYA KIYIMI VA MADANIY YODGORLIGI

Jalolov ZafarAzimjonovich

“Shahrisabz” davlat muzey-qo‘riqxonasi filial mudiri.

Tel: +998973885888

Email: zafarazimjonov93@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘rta asr jangchilarining himoya kiyimi bo‘lgan sovut (zanjirli zirh)ning tarixi, Amir Temur davridagi ahamiyati va uning madaniy merosdagi roli tahlil qilinadi. Sovutning shakli, tuzilishi va ishlatilishi, shuningdek, uning Amir Temur davrida qanday ahamiyatga ega bo‘lgani o‘rganiladi. Maqolada Shahrisabz shahridagi Shahrisabz muzey qo‘riqxonasida saqlanayotgan sovut namunasi ham yoritiladi.

Анотация

В данной статье анализируется история, значение и роль цепного доспеха (совут) как защитной одежды средневековых воинов в эпоху Амир Тимура, а также его культурное наследие. Рассматриваются форма, структура и использование совута, а также его значение в период правления Амир Тимура. В статье также рассматривается экспонат совута, который хранится в Шахрисабзском государственном музее.

Annotation

This article analyzes the history, significance, and role of the chainmail armor (sovut) as protective clothing for medieval warriors during the era of Amir Timur, as well as its cultural heritage. The article examines the shape, structure, and use of sovut, and its importance during the reign of Amir Timur. The sovut sample preserved in the Shahrisabz State Museum Reserve is also discussed.

Kalit so‘zlar: Sovut, zanjirli zirh, Amir Temur, Shahrisabz, O‘rta asrlar, jangchilar, himoya kiyimi, tarixiy meros

Ключевые слова: Совут, кольчужные доспехи, Амир Тимур, Шахрисабз, средневековые, воины, защитная одежда, историческое наследие

Key words: Sovut, chainmail armor, Amir Timur, Shahrisabz, medieval period, warriors, protective clothing, historical heritage

Kirish

Sovut (zanjirli zirh) – O‘rta asrlar jangchilari uchun mo‘ljallangan himoya kiyimi bo‘lib, o‘zining mukammal tuzilishi bilan jismoniy zarbalardan himoya qilishda

samarali bo'lgan. Ayniqsa, Amir Temur davrida, bu zirhning harbiy kuchning ramzi sifatida ahamiyati yanada oshgan. Sovutlar o'sha davrning texnologik yutuqlaridan biri sifatida, nafaqat jangchilarning himoyasini ta'minlagan, balki madaniy va san'atsal ahamiyatga ham ega bo'lgan. Bugungi kunda Shahrisabz shahridagi "Shahrisabz muzey qo'riqxonasida" saqlanayotgan sovut, Amir Temur davridagi harbiy san'atni va madaniyatni o'rganish uchun qimmatli manba hisoblanadi.

Asosiy qism

Sovutning tarixi va Amir Temur davrida ahamiyati

Sovutning kelib chiqishi miloddan avvalgi davrlarga borib taqaladi, ammo uning eng yuqori darajadagi rivojlanishi o'rta asrlarga to'g'ri keladi. Sovutlar, ayniqsa, Amir Temur davrida, uning hukmronligi ostida keng tarqalgan va jangchilarning himoya vositalaridan biri sifatida ishlatilgan. Amir Temurning harbiy strategiyasi va janglarda o'ziga xos texnik yondashuvi, shu jumladan, sovutlarning samarali qo'llanishi orqali ko'plab janglarda g'alaba qozongan.

Temuriylar davrida, sovutlar nafaqat jangchilarning jismoniy himoyasi, balki jamiyatdagi harbiy kuchni va qudratni ramziy ifodasi bo'lgan. Sovutlar, Amir Temurning jangchilariga yuqori darajadagi himoya va bardoshlikni ta'minlab, ularga jang maydonida ustunlik beradigan vosita bo'lgan.

Sovutning shakli va tuzilishi

Sovutlar kichik metall halqalardan to'qilgan bo'lib, ular bir-biriga bog'lanib, mustahkam va elastik tuzilma hosil qiladi. Bu zirhlar jangchilarga pichoqlar, nayzalar, qilichlar va o'qlardan himoya qilish imkonini bergan. Sovutlar ko'pincha yengli yoki yengsiz, ko'krak va bo'ynini himoya qiladigan shakllarda bo'lgan. Amir Temur davrida bu zirhlar yuqori darajada ishlab chiqilgan, ular nafaqat amaliy jihatdan, balki san'atsal naqshlari bilan ham ajralib turgan.

Sovutlarning ishlatilishi va madaniy ahamiyati

Sovutlar Amir Temur davrida jangchilarning eng asosiy himoya vositalaridan biri bo'lgan. Ularning ishlatilishi faqat jang maydonida emas, balki diniy va madaniy marosimlarda ham muhim rol o'ynagan. Sovutlarning naqshlari va dizayni o'sha davrning madaniy yuksalishini va san'atsal jihatlarini aks ettirgan. Shuningdek, Amir Temur davrida jangchilar va yuqori tabaqalar o'rtasidagi ijtimoiy farqni ko'rsatadigan madaniy belgilar sifatida ham qaralgan.

"Shahrisabz" davlat muzey qo'riqxonasidagi sovut

Bugungi kunda, Shahrisabz shahridagi "Shahrisabz" davlat muzey qo'riqxonasida saqlanayotgan sovut, Amir Temur davridagi harbiy san'atning o'zgacha namunalaridan biridir. Ushbu sovut, o'zining nozik naqshlari va yuqori sifatli ishlab chiqilishi bilan, o'sha davrning texnologik va madaniy jihatdan qanchalik rivojlanganligini ko'rsatadi. Muzeyda saqlanayotgan sovut, faqat jangchilarning

himoya kiyimi bo'lib qolmay, balki O'rta asrlar madaniyati va san'atining ajralmas qismi sifatida ham yodgorlik hisoblanadi.

Xulosa

Sovut, Amir Temur davrida O'rta asr jangchilari uchun himoya kiyimi sifatida muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Uning shakli, tuzilishi va ishlatilishi, o'sha davrning harbiy va madaniy yuksalishini aks ettiradi. Sovutlar faqat jang maydonida ishlatilmagan, balki ular o'sha davrning san'atsal yutuqlarini, madaniy merosini va jamiyatdagi harbiy kuchni ifodalovchi yodgorlik sifatida ham ahamiyatga ega. Bugungi kunda, "Shahrisabz" davlat muzey qo'riqxonasida saqlanayotgan sovut, Amir Temur davrining harbiy san'ati va madaniy merosini o'rganish uchun katta qiymatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tursunov, A. (2009). O'zbekiston arxeologiyasi: qadimiy davrlar. Toshkent: Fan nashriyoti.

Bu asar, O'zbekistonning arxeologik yodgorliklari va uning madaniy merosi, jumladan, Amir Temur davri haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

2. Gulyamov, Ya. (1960). Qadimgi O'rta Osiyo hunarmandchiligi. Toshkent: O'qituvchi.

Asar, O'rta Osiyo hunarmandchiligining rivojlanishi, shu jumladan, zanjirli zirhlar va ularning qo'llanilishi haqida batafsil ma'lumot beradi.

3. Brentjes, B. (1977). Alchemie im Mittelalterlichen Orient. Leipzig: Akademie-Verlag.

4. Ziyayev, H.T. (2001). Termiz – qadimiy shaharlar xazinasida. Toshkent: Sharq nashriyoti.

Termiz shahri va uning O'rta Osiyo tarixidagi o'rni, shuningdek, jangchilar va harbiy texnologiyalar haqida ma'lumotlar beradi.

